

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

**Regeringscommissaris
seksueel
grensoverschrijdend gedrag
en seksueel geweld**

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 XP Den Haag
www.rcgog.nl

Onze referentie

Datum 3 september 2026

Betreft Reactie RCGOG wetsvoorstel strafbaarstelling psychisch geweld

1. Inleiding

Met veel interesse heb ik kennisgenomen van het voornemen van de wetgever om psychisch geweld zelfstandig strafbaar te stellen en andere maatregelen te treffen om slachtoffers beter te beschermen tegen verschillende vormen van geweld. Dit voornemen sluit goed aan bij het wetsvoorstel ter implementatie van de Europese richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld uit 2025 dat momenteel is voorgelegd aan de Raad van State (hierna: Europese richtlijn). Vanaf juli 2027 moet Nederland aan deze richtlijn voldoen. In mijn advies over de implementatie daarvan¹ heb ik opgeroepen tot één overkoepelende aanpak van gendergerelateerd geweld vanwege de samenhang tussen verschillende vormen van geweld en de zware impact op vrouwen en genderminderheden.

Psychisch geweld is een vorm van gendergerelateerd geweld.

In mijn werk door de jaren heen heb ik vele slachtoffers van allerlei vormen van geweld gesproken. Wat mij diep raakt bij de slachtoffers die te maken hebben met psychisch geweld, is het verlies aan levenslust en een eigen identiteit en de nog altijd aanwezige angst voor plegers. Ook ver nadat het geweld is gestopt. Dat mag niet, dat hoort niet.

De afgelopen vier jaren heb ik met bewindspersonen van JenV, VWS, SZW en OCW en tal van organisaties hard gewerkt aan een integrale aanpak in het kader van het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld (hierna: Actieprogramma).

¹ Regeringscommissaris (2026). *Advies over hoe Nederland moet voldoen aan de Europese richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld*.

Mijn belangrijkste opdracht daarbij was:

- het vergroten van de bewustzijn in de samenleving;
- het op gang brengen van het maatschappelijk gesprek;
- starten van de cultuurverandering.

Dit wetsvoorstel om psychisch geweld zelfstandig strafbaar te stellen, sluit goed aan bij actielijn 2 uit het Actieprogramma, die gaat over de inzet van wet- en regelgeving die veranderende, maatschappelijke normen weerspiegelt.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld kunnen onderdeel zijn van een patroon van geweld met het doel om de ander te domineren.

Dit geweld treft vrouwen en meisjes harder dan mannen en jongens en heeft impact op hun lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.

Het is nu het moment om door te pakken. Te meer omdat het termijn van het Actieprogramma eind dit jaar afloopt en onduidelijk is hoe de inspanningen van de afgelopen jaren duurzame opvolging en inbedding krijgen. De cultuurverandering waar ik mij al jaren hard voor maak is er één van lange adem. Ik juich deze strafbaarstelling toe omdat zo een norm wordt gesteld waarmee slachtoffers beter worden beschermd.

Het zwaartepunt van onze inspanningen dient echter te liggen bij vroegtijdig ingrijpen om leed en schade voor slachtoffers en een overstelpte uitvoering bij straf- en zorgketen te voorkomen. Een overkoepelende aanpak van gendergerelateerd geweld noopt tot een combinatie van preventieve en repressieve maatregelen en biedt een handreiking aan slachtoffers en plegers die hulp nodig hebben om het gedrag te (doen) stoppen. Het is goed dat de wetgever in de Memorie van Toelichting onderstreept dat we meer nodig hebben dan wetgeving alleen.

Mijn voorspelling is dat na invoering van de strafbaarstelling van psychisch geweld meer mensen de moed zullen vinden om erover te praten met mensen in hun directe omgeving en/of naar de politie en hulpverlening te stappen.

In mijn advies over een toekomstbestendige hulpverlening uit 2024 heb ik gerapporteerd over de structurele stijging van meldingen seksueel grensoverschrijdend gedrag in de afgelopen jaren.² De schaal en intensiteit van het maatschappelijk gesprek en wetswijzigingen lijken daarbij een rol te hebben gespeeld. Voor wat betreft psychisch geweld constateer ik ook een groeiende aandacht in de samenleving en in overheidsbeleid. Mijn verwachting met dit wetsvoorstel is dat de strafbaarstelling slachtoffers, professionals en omstanders over de drempel gaat helpen om signalen te herkennen en in actie te komen. Om dat mogelijk te maken, is naar mijn visie een overkoepelende én sluitende aanpak nodig met aandacht voor verschillende maatregelen die zien op preventie, repressie en hulp aan wie dat nodig heeft. Ik zal mijn visie onderbouwen aan de hand van vijf aanbevelingen relevant voor de implementatie van het wetsvoorstel.

² Regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld (2024). [Advies over toekomstbestendige hulp na seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.](#)

2. Waarom is deze strafbaarstelling nodig?

Psychisch geweld kenmerkt zich door een patroon van gedragingen als kleineren, vernederen, uitschelden, dwingen of verwaarlozen. Dit geweld kan in een intieme relatie spelen, maar ook daarbuiten. Zoals in familierelaties of in een gesloten, ideologisch gedreven groepering. Dwingende controle en intieme terreur zijn vormen van psychisch geweld die in de literatuur ³worden omschreven als een strategisch patroon van in ernst variërende gedragingen met het doel om de ander te domineren.

In lijn met wat ik van slachtoffers heb geleerd de afgelopen jaren en zoals de wetgever erkent in de memorie van toelichting, kunnen die gedragingen ook fysiek of seksueel van aard zijn. Wat psychisch geweld zo ongrijpbaar maakt is dat het geweld zelden herkend wordt of zichtbaar is voor de omgeving. Daar kan langere tijd overheen gaan en het vergt grote moed om los te komen van de machtsdynamiek. Dit is belangrijk voor de professionals in de straf- en zorgketen in het bijzonder om bewust van te zijn om de verschillende uitingsvormen te herkennen om daar passend op te reageren.

Hoewel mannen ook slachtoffer kunnen zijn van psychisch geweld laten onderzoeken al jarenlang zien dat vrouwen vaker met dit type geweld te maken krijgen. Het heeft impact op hun lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit. Wat verder opvalt, is dat het geweld vaak voortkomt uit machtsdenken en ongelijke genderverhoudingen in de maatschappij. Het wetsvoorstel komt in mijn ogen op het juiste moment en wel om vier redenen:

- De normering en handhaving van verschillende vormen van gendergerelateerd geweld die tekortschiet;
- Het gebrek aan bewustzijn in de samenleving over de normalisering en escalatie van geweld tegen vrouwen en meisjes;
- Het gat tussen het aantal meldingen en hoe vaak het psychisch geweld voorkomt in de samenleving;
- Het belang van een sluitende aanpak voor online seksueel geweld.

Hierna licht ik alle redenen een voor een kort toe.

2.1 Juridische leemte

De internationale commissie van experts die toezicht houdt op het naleven van het Verdrag van Istanbul, GREVIO, heeft Nederland meermaals bekritiseerd op een gebrekkige aanpak van psychisch geweld.⁴ Deze kritiek is naar mijn visie terecht.

Voor de huidige aanpak van psychisch geweld wordt bij gebrek aan een aparte strafbaarstelling zoveel mogelijk aangesloten bij bepalingen in het wetboek van strafrecht als mishandeling of bedreiging om tot een succesvolle veroordeling te komen. Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen hebben in opdracht van

³ Stark, E., (2007) rapport 'Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life'

⁴ GREVIO (2020). [*GREVIO's \(Baseline\) Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence \(Istanbul Convention\) - Netherlands, p. 46.*](#)

GREVIO (2025). [*Building trust by delivering support, protection and justice: Netherlands First thematic evaluation report, p. 47.*](#)

het Wetenschappelijk Onderzoek en Datacentrum (WODC) in 2025 uiteengezet hoe dat vorm krijgt in de huidige rechtspraak en hoe de vervolging sterk verschilt per regio en organisatie⁵. Zo kunnen vormen van psychisch geweld onder meerdere delictsomschrijvingen vallen, zoals mishandeling (art. 300 Sr.), belaging (art. 285b Sr.), bedreiging (art. 285 Sr.), dwang (art. 284 Sr.), belediging (art. 266 Sr.) en iemand in een hulpeloze toestand achterlaten (art. 255 Sr.). Psychisch geweld kent echter verschillende uitingsvormen en is moeilijk vast te stellen met concrete feiten.

Dit heeft de consequentie dat het bredere patroon van psychisch geweld in het strafrecht vaak buiten beeld blijft en dat is problematisch voor een adequate aanpak. De onderzoekers wijzen op drie knelpunten bij de aanpak zoals die nu is:

- Incidentgerichte werkwijze van het strafrecht maakt dat psychisch geweld lastig te herkennen, te signaleren en aan te pakken is;
- De bewijsgerichte focus in het strafrecht heeft tot gevolg dat psychisch geweld vaak gemist of onderbelicht blijft;
- Slachtoffers van psychisch geweld vertonen gedrag dat professionals moeilijk kunnen duiden en stuiten op onbegrip en ondersteuning die niet aansluit.

In de rechtspraak wordt hier dus niet eenduidig invulling aan gegeven, wat rechtsonzekerheid en -ongelijkheid in de hand kan werken. Hierom is een aparte strafbaarstelling nodig.

Uit de gesprekken die ik heb gevoerd met slachtoffers herken ik geheel het beeld dat geen van deze strafbaarstellingen de lading helemaal dekt.

Wanneer slachtoffers, ergens in het proces, toch de moed vinden om naar de politie en de hulpverlening te stappen en te horen krijgen dat de gedragingen op zichzelf staand niet strafbaar zijn of dat het moeilijk is om die vast te stellen, dan kan dat een behoorlijke desillusie opleveren. Het slachtoffer blijft dan in een gevaarlijke situatie achter, en voelt zich (nog) onmachtiger om die te doorbreken.

2.2 Piramide van geweld

De Piramide van geweld⁶ laat goed zien hoe alledaagse stereotiepe opvattingen over seksualiteit, relaties en gender een voedingsbodem kunnen vormen voor extremere vormen van fysiek en seksueel geweld en hoe nabij een escalatie kan zijn.

Wat lager in de piramide zit, draagt bij aan het in stand houden van de extremere vormen van geweld. Op individueel niveau leiden seksistische opmerkingen of andere vormen van microagressies niet automatisch of altijd tot zwaarder geweld. Wel vormen de meer subtiele en genormaliseerde gedragingen van de onderste laag de cultuur waarin het extremere geweld uit de top kan gedijen. Hierom is het nodig om in te zetten op bewustwording en het ombuigen van schadelijke denkpatronen over man-vrouw verhoudingen.

⁵ Goldberg, A.E. , Hedlund, N. , Althof, M. , Lindenberg, K.K., Van der Wolf, M.J.F. (2025). [*Psychisch geweld in het strafrecht: een verkennend onderzoek naar de strafrechtelijke aanpak van psychisch geweld*](#). University of Groningen Press.

⁶ Act4Respect, Rutgers & Atria (2025). [*De Piramide van geweld: Hoe een denigrerende opmerking tot gendergerelateerd geweld kan leiden en wat je daar aan kan doen*](#).

Daarom is een overkoepelende aanpak nodig die gericht is op de brede onderliggende basis aan de onderkant van de piramide én tegelijkertijd differentieert tussen uitingen, situaties en behoeften in het midden en de bovenkant van de piramide.

Tegelijkertijd moeten we scherp zijn op de signalen van dwingende controle en intieme terreur omdat die een risicofactor zijn voor femicide. Uit gesprekken met professionals in de forensische zorg weet ik dat verkrachters en femicideplegers hun daden soms verklaren of zelfs goedpraten op basis van misogynie opvattingen. Vrouwelijke slachtoffers van moord of zelfmoord kennen niet zelden een voorgeschiedenis van dwingende controle en intieme terreur. Dat de wetgever in het wetsvoorstel ook een nieuwe vorm van gekwalificeerde doodslag introduceert voor gevallen van doodslag die zijn voorafgegaan door huiselijk geweld of psychisch geweld is een belangrijke handreiking richting slachtoffers van geweld.

2.3 Discrepantie meldingen en werkelijk aantal gevallen

In de prevalentie-monitor huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag uit 2022 en 2024⁷ komt naar voren dat slachtoffers van dwingende controle en seksueel geweld nauwelijks met officiële instanties en hulpverleners praten. Bij dwingende controle praat nog geen 5% van de slachtoffers met politie of Veilig Thuis. In geval van seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag ligt dat percentage nog lager; het fluctueert al jaren tussen de 0,5 en 1,5 %. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn.

⁷ CBS (2022). [*Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag*](#).
CBS (2024). [*Prevalentiemonitor huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag*](#).

Slachtoffers durven vaak geen contact te zoeken met instanties vanwege schaamte, angst voor de pleger(s) of de gevolgen zoals escalatie van het geweld. Dat maakt sommige slachtoffers kwetsbaar.

In een onderzoek van het Verwey Jonker Instituut over drempels bij het zoeken naar hulp uit 2023 komt ook naar voren dat slachtoffers soms het geweld of het grensoverschrijdend gedrag niet herkennen, bang zijn voor negatieve reacties uit de omgeving of onbekend zijn met het hulpaanbod.⁸

Bij slachtoffers die een afhankelijkheid ervaren tot de pleger(s), zoals de zorg over kinderen of economische afhankelijkheid, speelt dit sterker.

Zolang we als samenleving geen rekening houden met deze zaken, blijft een gapend gat bestaan tussen het werkelijk aantal gevallen en de meldingen die de professionals wel bereiken. Daarnaast blijven genderpatronen in de schaduw staan.

In de zaak van de 16-jarige Hümeyra, een tragisch voorbeeld van dwingende controle en femicide, is in de laatste zeven maanden van haar leven door of namens haar 28 keer contact geweest met de politie en hebben ongeveer 50 politiemedewerkers zich gebogen over de belaging en bedreiging door haar ex-vriend. Hoewel dit een uitzonderlijk tragische situatie was, leert deze zaak ons dat een overkoepelende aanpak en een samenwerking tussen verschillende instanties cruciaal is. Naast normeren en sanctioneren is ook bescherming en hulp nodig vanwege de kwetsbare situatie van slachtoffers die in voortdurende angst leven.

Om deze reden ben ik positief over het vervallen van het klachtvereiste voor belaging en de introductie van spreekrecht voor slachtoffers van dwingende controle. De vervolging van een ernstig delict als belaging mag niet afhangen van een actieve handeling van het slachtoffer alleen. Die stap kan in de praktijk veel te groot zijn voor slachtoffers van dwingende controle die soms zo geïsoleerd zijn dat ze geen contact met de buitenwereld kunnen leggen.

Als samenleving moeten we veel meer licht laten schijnen op wat dwingende controle is en hoe het eruit ziet. De advocaten Vledder en Hendriks die vele slachtoffers van intieme terreur hebben bijgestaan, hebben met hun boek 'Met liefde heeft het niets te maken'⁹ hun meest belangrijke inzichten gedeeld met het doel om meer bewustwording te creëren in de samenleving en bij de verantwoordelijke organisaties. Het is van groot belang dat we met alle mogelijke middelen om slachtoffers heen staan en hen helpen om hun stem te gebruiken.

2.4 Online geweld

De eerder aangehaalde expertgroep van de Raad van Europa, GREVIO, heeft in 2021 Algemene Aanbeveling nr. 1¹⁰ uitgevaardigd over de digitale dimensie van geweld tegen vrouwen. Hierin doen experts aanbevelingen aan de lidstaten over hoe de digitale dimensie van geweld effectief moet worden aangepakt. Het gaat hier om alle online of door technologie mogelijk gemaakte handelingen die deel uitmaken van het continuüm van geweld dat vrouwen en meisjes in het bijzonder ervaren. Denk aan sextortion, dwang en delen en verkrijgen van (intieme) beelden of video's. In mijn advies over de implementatie van de Europese richtlijn

⁸ De Wildt, R., Steketee, M., Compagner, M. (2023) [*Laagdrempelige hulp voor slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties*](#). Verwey-Jonker Instituut

⁹ Hendriks, A. & Vledder, I. (2025). *Met liefde heeft het niks te maken*. Uitgeverij Cargo.

¹⁰ GREVIO (2021). [*General Recommendation No. 1 on the digital dimension of violence against women. Raad van Europa*](#).

en later in een rondetafelgesprek over de manosphere met de vaste kamercommissie van OCW¹¹, heb ik hier ook aandacht aan besteed. De aanpak van online (seksueel) geweld is te versnipperd waardoor de handhaving en toezicht tekortschieten.

Met dit wetsvoorstel wordt ook het dreigen met openbaarmaking van seksueel beeldmateriaal in alle gevallen, ook als zelfstandig incident, als seksueel misdrijf strafbaar gesteld. Dat gaat verder dan het afpersen of afdreigen van een ander met seksueel beeldmateriaal dat al strafbaar was. Organisaties als de politie, Slachtofferhulp Nederland en Offlimits hebben meermaals de noodklok geluid voor online seksueel misbruik en daarbij benoemd dat dreigen met openbaarmaking van intieme content via platforms veel voorkomt. Online seksueel misbruik is hardnekkig en zeer problematisch. Ik zie het als onderdeel van een bredere maatschappelijke ontwikkeling van seksualisering en vernedering van vrouwen en meisjes in het bijzonder. Dat veroorzaakt veel psychisch en ander leed. Voor hen betekent dit een onveiligere digitale omgeving en meer terugtrekking uit angst voor openbaarmaking en de schaamte die daarbij komt kijken.

De ontremming online en de normalisering van geweld heeft direct gevolgen voor de betrokkenen offline. Beide dimensies vloeien in elkaar over en zijn niet meer los van elkaar te zien. Sterker nog, voor de generatie die nu opgroeit is de online omgeving een leefwereld waar helaas ook schadelijke normen en omgangsvormen worden gecreëerd en gepropageerd die als normaal worden beschouwd.

Het modereren van content is daarom hard nodig; we hebben stevigere normen nodig om paal en perk te stellen aan schadelijke gedragingen. Dit wetsvoorstel draagt in mijn ogen bij aan een sluitende aanpak van online seksueel misbruik en vrouwenhaat in het bijzonder. Dat is broodnodig en ondersteun ik van harte.

3. Wat zijn mijn aanbevelingen bij het wetsvoorstel?

Aanbeveling 1. Zet een brede aanpak in op de hele piramide van geweld en op alle plekken, van achter de voordeur tot op straat
--

Huiselijk geweld, seksueel geweld en dwingende controle zijn verschillende verschijningsvormen van gendergerelateerd geweld en komen op allerlei plekken voor. Van online, op de werkvloer tot aan achter de voordeur in families of relaties. Al deze (en andere) verschijningsvormen van gendergerelateerd geweld hebben veel met elkaar gemeen: ze vloeien voort uit onderliggende patronen in de maatschappij, zoals machtsverschillen tussen mannen en vrouwen.

Deze machtsverschillen komen onder andere voort uit historisch verschillende rollen, fysieke krachtsverschillen en verschillen in hoe naar seksualiteit van mannen en vrouwen gekeken wordt. Om tot een brede, samenhangende aanpak te komen, moet deze zoveel mogelijk gericht zijn op onderliggende patronen, oorzaken en uitingen van gendergerelateerd geweld.

Een brede aanpak vraagt om inzet op cultuurverandering, educatie en preventie om het geweld te voorkomen en de prevalentie in de samenleving te verminderen. Even belangrijk is het beter reageren op geweld door vroeg signalering en vroeg ingrijpen om escalatie te voorkomen.

Een integrale aanpak richt zich dus op de volle breedte én diepte van het

¹¹ Regeringscommissaris (2026). [Hamer benadrukt in Tweede Kamer belang van preventieve aanpak seksueel geweld tegen vrouwen in gesprek over manosphere | RCGOG](#) . 2 juli 2026.

probleem. Dus op alle uitingsvormen van gendergerelateerd geweld en op het hele spectrum van mogelijke maatregelen tussen preventie en repressie.

Aanbeveling 2. Heb aandacht voor preventie in kerndoelen van schoolcurricula en in het beroepsleven

Naast wet- en regelgeving, is bewustwording in het onderwijs heel belangrijk voor de preventie van gendergerelateerd geweld. De onderliggende patronen voor dit geweld zijn zo diep verankerd in ons denken en doen dat kinderen ermee opgroeien en erdoor worden beïnvloed. In het funderend onderwijs wordt in belangrijke mate bijgedragen aan de socialisatie van kinderen: vriendschappen, normen- en waardenpatronen en identiteiten krijgen hier vorm.

De schoolomgeving vormt een goede infrastructuur om door middel van de schoolcultuur en het curriculum maatschappelijke normen over te dragen over gezonde man-vrouwverhoudingen en relaties. In het funderend onderwijs moeten daarom de kerndoelen worden aangepast, zodat ze explicieter aandacht geven aan mannelijkheid en vrouwelijkheid, gezonde en gelijkwaardige verhoudingen en aan de positieve rol die jongens hierin kunnen spelen. Eerder heb ik dit benadrukt in mijn advies over de implementatie van de richtlijn¹² en in mijn brief¹³ aan de Staatssecretaris van Onderwijs en Emancipatie over de aanscherping van de kerndoelen.

Het socialiseringsproces gaat verder in het beroeps- en hoger onderwijs. Ook daar worden door ervaring, interactie en reflectie met de beroeps- en studentengemeenschap normen en waarden gevormd en ontwikkelt relationele en seksuele vorming zich verder. Volgens de prevalentie-monitor huiselijk en seksueel geweld uit 2024 maakt in een jaar tijd 1 op de 2 jonge vrouwen tussen de 18 en 24 jaar seksueel grensoverschrijdend gedrag mee.¹⁴ Het onderwijs en het beroepsleven blijven ook voor jongvolwassenen een belangrijke omgeving om ongelijke genderverhoudingen en geweld aan te kaarten en te bespreken.

Daarom is het belangrijk dat de kerngroep die ik samen met de MBO Raad heb ingesteld om mbo-instellingen met elkaar te laten blijven uitwisselen over hun aanpak van wensen en grenzen voor mbo-studenten, blijft bestaan en coördinatie krijgt. Ook de initiatieven van het Studentenpact en de Regiegroep Integrale aanpak sociale veiligheid in het onderwijs verdienen borging. Deze initiatieven kunnen daarmee bijdragen aan een doorlopende en samenhangende aanpak van sociale veiligheid en gendergerelateerd geweld in het onderwijs.

Hoe onze samenleving tegen man- en vrouwverhoudingen aankijkt is een ingewikkeld probleem. Daarom pleit ik in het onderwijs voor een integrale aansturing door alle onderwijsraden. Ik ben momenteel met hen in gesprek om te komen tot een overeenstemming over hoe jongeren van basisschool tot beroepspraktijk zich kunnen vormen tot mensen die gelijkwaardigheid, respect, grenzen en verantwoordelijkheid naleven en uitdragen.

¹² Regeringscommissaris (2026). *Advies over hoe Nederland moet voldoen aan de Europese richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld*.

¹³ Regeringscommissaris (2026). *Brief aan de staatssecretaris van emancipatie over aanscherping van de kerndoelen in het onderwijs*.

¹⁴ CBS (2024). [*Prevalentiemonitor huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag*](#).

Aanbeveling 3. Ontwikkel een systeemgerichte blik en pas deze toe bij slachtoffers die te maken hebben met psychisch geweld

Naast het stellen van een norm en het investeren in preventie, is in mijn ogen ook een goede risicotaxatie, een eenvoudig casemanagementsysteem en domeinoverstijgende samenwerking nodig. Slachtoffers van psychisch geweld zijn vaak over een langere periode blootgesteld aan een patroon van gedragingen met impact op hun lichamelijke, psychische of seksuele integriteit. Deze impact kan op een gegeven moment zo hevig zijn dat door een escalatie van het geweld hun dagelijks functioneren ernstig wordt belemmerd. In het ergste geval met de dood tot gevolg. Slachtoffers durven vaak niet uit de spiraal van geweld te stappen en hebben bescherming nodig. Zij verdienen professionals die hen begrijpen, ontlasten en snel in actie kunnen komen.

Zoals ik schreef in mijn advies uit 2024 omarm ik het lopend traject *Goed Georganiseerd Landschap Steun-, hulp- en meldpunten voor slachtoffers van misbruik en geweld in afhankelijkheidsrelaties*. Het gaat hier om een initiatief van VWS en JenV, VNG, politie, Slachtofferhulp Nederland, CSG en Veilig Thuis om een 'gezamenlijke entree' te realiseren om de hulpverlening voor slachtoffers (en plegers) van verschillende vormen van (seksueel) geweld over domeinen heen te stroomlijnen. Ik moedig deze partijen aan om binnen het traject specifieke aandacht te besteden aan de hulp aan slachtoffers en plegers vande dwingende controle.

In dit kader noem ik graag ook de recente aanbevelingen van het Verwey Jonker Instituut om onveiligheid in gezinnen en partnerrelaties te doorbreken.¹⁵ Zo concluderen de onderzoekers dat er in het huidige systeem onvoldoende aandacht is voor het belang van het kind en geweldspatronen tussen de ouders waardoor adequate bescherming onvoldoende van de grond komt. Daarnaast stellen zij dat het juridisch instrumentarium om huiselijk geweld en partnergeweld aan te pakken beter kan worden ingezet. Strafrechtelijke handhaving dient samen te gaan met bestuursrechtelijke of civiele maatregelen om volwassen slachtoffers en kinderen te beschermen. Denk aan Elektronische Monitoring van plegers gekoppeld aan de slachtofferdevice of contactverboden. In de praktijk gaat dat lang niet altijd goed en kunnen de huidige maatregelen die de wet biedt meer integraal worden ingezet. Ik moedig het kabinet aan om de huidige mogelijkheden beter te benutten en om nieuwe verbetermaatregelen snel in te voeren.

Aanbeveling 4. Verhoog de bewustwording in de samenleving en investeer in de deskundigheid van professionals in de straf- en zorgketen

Om psychisch geweld te voorkomen, moeten we de signalen leren herkennen. In de eerste plaats geldt dat voor de omstanders die dichtbij slachtoffers staan en snel in actie kunnen komen.

Deze omstanders kunnen het best worden bereikt met publiekscampagnes die zijn ingebed in een langetermijnstrategie zoals de 'Waar ben je?'- campagne van JenV. De Europese richtlijn, noemt campagnes een middel om bewustwording over gendergerelateerd geweld te vergroten. Ik onderstreep dat omdat ik de

¹⁵ Lünnehan, K. (2026). *Als dwang noodzakelijk is om onveiligheid te doorbreken*. Verwey-Jonker Instituut.

afgelopen jaren heb bijgedragen aan verschillende campagnes die aantoonbaar een effect hebben gehad op hoe we denken over het maatschappelijk probleem van seksueel grensoverschrijdend gedrag, omstanderschap en het belang van aanspreken.¹⁶

Daarnaast is het van belang dat professionals in de straf- en zorgketen hun kennis van gendergerelateerd geweld en onderliggende patronen verdiepen omdat zij de macht hebben om het geweld te normeren en te sanctioneren en concrete en bescherming te bieden aan slachtoffers. Hierbij zijn twee zaken van belang.

Allereerst het belang van slachtoffergericht en traumasensitief werken vanwege de schuld, schaamte, angst en andere dynamieken die bij slachtoffers een rol kunnen spelen. Ik adviseer om hier blijvend aandacht aan te besteden in opleidingen en trainingen van de professionals die regelmatig in aanraking komen met slachtoffers van psychisch geweld, zoals medewerkers van de politie, officieren van justitie, advocaten, rechters, artsen en sociaal werkers.

In de tweede plaats is een goede dossiervorming en gegevensdeling cruciaal om goed zicht te hebben op het patroon van geweld om tijdig adequaat in te grijpen. Als iedereen maar een stukje ziet, dan wordt het geheel gemist en dat kan fatale consequenties hebben die we moeten zien te voorkomen. Niet voor niets erkent de wetgever dat psychisch geweld een rode vlag is voor femicide.

De intensivering van de landelijke aanpak 'Veiligheid Voorop' en het verbetertraject '*Recht doen aan Veiligheid: beter onderzoeken, naar voren brengen en meenemen van huiselijk geweld en kindermishandeling in het familie-, jeugd-, en strafrecht*' verdienen alle steun.

Aanbeveling 5. Geef uitvoering aan gendersensitieve monitoring en analyse van geweld tegen vrouwen

Op dit moment ontbreekt een integraal beeld van gendergerelateerd geweld omdat we in Nederland niet genderspecifiek monitoren. GREVIO heeft herhaaldelijk Nederland bekritiseerd voor het voeren van een genderneutraal beleid bij de aanpak van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Dit draagt bij aan een miskennen van de onderliggende rol van ongelijke genderverhoudingen en geweldspatronen. Psychisch geweld kent een geweldspatroon van gedragingen met het doel om de ander te domineren en treft vrouwen harder dan mannen.

Voor een effectieve aanpak ten aanzien van psychisch geweld zijn data nodig over dit type geweld, het slachtofferschap, het ouderschap en de verbanden daartussen en de specifieke omstandigheden waaronder het geweld plaatsvindt. Als we niet weten wat het is en wanneer het ontstaat, is het moeilijk om het goed aan te pakken.

Dit kan in de eerste plaats makkelijk worden gerealiseerd door de bestaande prevalentie-monitor huiselijk geweld en seksueel geweld van het CBS¹⁷ te verbreden naar een monitor gendergerelateerd geweld, met inbegrip van psychisch geweld als een van de vele uitingsvormen van geweld.

¹⁶ Rijksoverheid. [Met elkaar trekken we de grens | Met elkaar trekken we de grens\[728187085\]](#)

¹⁷ CBS (2024). [Prevalentiemonitor huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag.](#)

Daarnaast kan de bestaande Publieksmonitor seksueel grensoverschrijdend gedrag¹⁸ op dezelfde manier worden verbreed om een compleet beeld te krijgen van de opvattingen van de samenleving over de verschillende vormen van geweld.

4. Conclusie

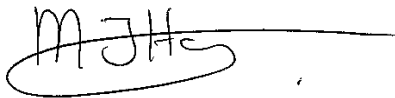
De wetgever zet met het wetsvoorstel de belangrijke stap om slachtoffers van psychisch geweld, on- en offline, beter te beschermen.

Allereerst stelt het een duidelijke norm richting samenleving en plegers over de strafbaarheid van psychisch geweld. Daarnaast maakt het slachtoffers en hun omgeving duidelijk dat het gedrag waar ze mee te maken hebben op straf kan rekenen en dat er hulp en bescherming beschikbaar is. De ernst van het geweld en de impact daarvan op slachtoffers rechtvaardigt in mijn ogen de zwaarte van de normering. Een gevangenisstraf tot vier jaren sluit aan bij de strafmaxima in de omringende landen.

Veel slachtoffers durven de stap niet te zetten naar de politie en hulpinstanties. Dat is zonde en heeft het risico dat het patroon en de escalatie van geweld onzichtbaar blijft. Om de wet effectief te maken en slachtoffers van psychisch geweld beter te beschermen, is naar mijn visie nodig dat er:

- een brede aanpak komt voor alle vormen van geweld en in verschillende omgevingen;
 - geïnvesteerd wordt in preventie en bewustwording van de samenleving via schoolcurricula en publiekscampagnes;
 - uitvoering wordt gegeven aan een systeemgerichte blik op slachtoffers en plegers van psychisch geweld en juridisch instrumentarium goed wordt benut;
 - ingezet wordt op bewustwording bij omstanders en deskundigheid van professionals in de straf- en zorgketen;
 - genderspecifiek wordt gemonitord om beter zicht te krijgen op psychisch geweld, de slachtoffers, de plegers en de onderlinge verbanden.
- Metten is weten.

De Regeringscommissaris Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld,

Mariëtte Hamer

¹⁸ Ipsos I&O (2025). *Onderzoek seksueel grensoverschrijdend gedrag- 2-meting*.